

HappelCornelisseVerhoeven.

Inhoudsopgave

1	Traditie en DNA	pp. 3
2	Typologie en continuïteit	pp. 4
3	Algemene indeling	pp. 5
4	Constructie, technische installaties, bouwfysica	pp. 6
5	Stad, ontsluiting, interieur	pp. 10

HappelCornelisseVerhoeven.

1. Traditie en DNA

Werken aan een bestaand gebouw begint bij de erkenning dat alles een reden van bestaan heeft. Begrip voor de ontstaansgeschiedenis is cruciaal voor het goed inpassen van nieuwe interventies. Om een gebouw een nieuwe toekomst te geven moet de ingreep immers geen breuk met de gebouweigenheid vormen, veeleer zouden we oud en nieuw samen op willen laten trekken in een nieuw geheel.

Het ontwerp voor Stadhuis Groningen begint bij Jacob Otten Husly. Architect en decorateur, die ambitieus als hij was, meedeed aan de eerste architectuurprijsvraag in Nederland. Hij ontwierp op verzoek van de toenmalige burgemeester en opdrachtgever een stadhuis op basis van neoclassicistische uitgangspunten. Hoewel hij de prijsvraag won, werd pas jaren later een ander ontwerp van zijn hand, met dezelfde principes tot uitvoering gebracht.

In het neoclassicisme was harmonie het doel waarnaar gestreefd werd. Daarbij ging het, ook voor Husly, om een drietal kernwaarden:

Expressie: het kiezen van orde, het gebouw zoals het werd afgeleverd was in zichzelf betekenisrijk, zonder dat beelden, inscripties of andere ornamenten een uitleg hoefden te geven. De classicistische bouwstijl is een expressie van orde, stabiliteit, geruststelling en macht.

Waarheid: de overeenkomst tussen beeld en denkbeeld kwam op de eerste plaats, de rest was bijzaak. Vorm en gedachte hangen samen, materiaal is secundair. De eerlijkheid van materiaal was voor de makers niet wezenlijk relevant. De nadruk op massief ontbrak.

Eenvoud: eenvoud was gelijkgesteld aan schoonheid, met als bronnen de natuur en de klassieken.

Het oorspronkelijke gebouw uit 1810 is ondanks latere verbouwingen nog steeds de architectonische basis. Deze principes vormden de traditie, of het DNA, waartegen zowel de restauratie keuzes als ook de ontwerpkeuzes van de interventie werden gespiegeld, zodat heden en verleden op één as komen te staan.

HappelCornelisseVerhoeven.

2. Typologie en continuïteit

Zoals in het bouwhistorisch rapport staat omschreven kent Stadhuis Groningen -naast enkele tussentijdse verbouwing- drie belangrijke tijdlagen:

- 1810 / Het oorspronkelijke u-vormige gebouw
- 1869 / De latere inbreiding aan het waagplein tot o-vormig gebouw
- 1996 / De verbouwing van de begane grond tot raadzaal

Voor de revitalisatieopgave is in overleg met alle belanghebbenden bepaald dat met name de eerste en tweede laag een positieve bijdrage leveren aan de beleving van het gebouw. De aanpassing van 1869, waarin het oorspronkelijke U-vormige gebouw werd dichtgezet en centrale restruimte als binnenplaats ontstond, betrof een wezenlijke, typologische wijziging; van u-vormig tot o-vormig gebouw. Het advies is om die tijdlaag, net als die van het oorspronkelijke stadhuis uit 1810 ook zoveel mogelijk intact te laten.

De latere verbouwing uit de jaren '90 van de vorige eeuw, waarbij de huidige raadzaal op de begane grond werd ingepast en de binnenplaats werd overkapt met een glazen dak, betreft vooral een interieure verbouwing en heeft, volgens het bouwhistorisch rapport, geen bijzondere bouwhistorische waarde. De balans kon daarom opnieuw opgemaakt worden. Naast de restauratie- en renovatiewerkzaamheden van de lagen uit 1810 en 1869 stellen we een nieuwe interventie voor die bestaat uit:

- Een raadzaal op zolder
- Een burgerzaal over de drie lagen eronder
- Herindelen van de huidige raadzaalgebied op de begane grond
- Aanpassen van trappen en liften

In het voorliggende ontwerp worden deze ingrepen samengebond tot een krachtige nieuwe tijdlaag, die ook leidt tot een typologische wijziging; van een gebouw met een binnenplaats naar een alzijdig gebouw met een centraal gelegen, drielaagse interne hal; de Burgerzaal.

Samen met de tijdlagen uit 1810 en 1869 maakt de interventie stadhuis van Groningen klaar voor de toekomst. Het ontwerpproces was een zoektocht naar continuïteit, naar een voortzetting van het bestaande en het tegelijkertijd mogelijk maken van het nieuwe. Ergens in het midden werd compromisloos een balans gevonden vanuit het motto:

'Tradition is to keep the fire, not to preserve the ashes'

HappelCornelisseVerhoeven.

3. Algemene indeling

Voordat we de in het ontwerp opgenomen werkzaamheden goed kunnen bespreken is het van belang om te begrijpen welke functie straks waar in het gebouw zit. Op basis van diverse gesprekken met gebruikers tijdens het VO zijn de verschillende gebruiksfuncties uit het programma van eisen ingepast in het ontwerp.

Begane grond

Op de begane grond bevinden zich de fracties en de trouwzaal. De werkplekken van de griffie zijn nabij de fractiekamers georganiseerd.

De vloer van de voormalige binnenplaats zal worden uitgenomen.

Door de binnenplaats te verdiepen, ontstaat een drielaagse Burgerzaal. Door de introductie van een eenlaagse plint, ontstaat een logische architectonische stapeling die refereert aan de gevelopbouw. Bovendien krijgt de ruimte in het hart van het gebouw een extra betekenis omdat deze op de meest publieke vloer, het maaiveld, is gesitueerd. De relatie van het gebouw met het maaiveld kan daarmee weer versterkt worden

De ruimte heeft grandeur en verbindt alle werkverdiepingen met elkaar. Daarmee wordt de burgerzaal onderdeel van de ontsluiting.

Rondom deze centrale ruimte worden aan de gevel ruime fractiekamers en de werkplekken van de griffie geplaatst. De trouwzaal, het sanitair, het afvallokaal en de transformatorruimte blijven behouden op hun huidige positie. Er worden nieuwe trappen op de bestaande plekken voorzien en er worden twee nieuwe liften ingepast aan de zuidzijde van het gebouw.

Eerste verdieping

De eerste verdieping, van oudsher de hoofdverdieping wordt ingezet als representatieve laag voor ontvangsten. Hier worden een reeks nieuwe representatieve publieksruimtes en vergaderzalen ingepast. De oude raadzaal (huidige commissievergaderingenzaal) zal worden ingezet als representatieve ruimte en kan worden gebruikt als ontvangstruimte voor hoog bezoek en buitenlandse delegaties. Er zijn een aantal flexibele werkruimtes gereserveerd voor het GMT. Nieuw sanitair wordt ingepast tussen het hoofdtrappenhuis en de liften.

Tweede verdieping

Op de tweede verdieping wordt de bestaande kamerstructuur volledig gehandhaafd. Hier bevindt zich de werkomgeving van B&W. Verschillende flexibele werk- en vergaderruimtes bieden voldoende ruimte voor gelijktijdig overleg. De vaste werkplekken van de secretariaten bevinden zich centraal tussen de werk- en overlegvertrekken.

Derde verdieping

Met het verplaatsen van de raadzaal zal de zolderverdieping ingrijpend veranderen. De Raadzaal wordt symmetrisch ingepast in het gebouw. Hierdoor is het mogelijk een groot deel van de bestaande dakspanten te behouden. Naast de raadzaal worden op zolder ook een multifunctionele ruimte en technische installaties ingepast.

HappelCornelisseVerhoeven.

4. Constructie, technische installaties, bouwfysica.

De nieuwe constructieve ingreep die gemaakt wordt voor de raadzaal op zolder en de inpassing van technische installaties verdient bijzondere aandacht binnen de monumentale status van het gebouw. Voordat de verschillende bouwkundige en architectonische aspecten van het ontwerp worden toegelicht is het daarom goed om eerst een begrip te hebben van deze technische ingrepen. Een uitgebreidere beschrijving over constructieve ingrepen, technische installaties en bouwfysica, brandveiligheid en akoestiek zijn terug te vinden zijn opgesteld door de technische adviseurs en maken deel uit van het TO-dossier.

Constructie

Tijdens het DO is er uitvoerig (destructief) onderzoek gedaan naar de bestaande constructieve elementen van het stadhuis. Dat heeft een aantal belangrijke inzichten opgeleverd:

De bestaande dragende wanden blijken draagkrachtig genoeg te zijn om de nieuwe lichte constructie t.b.v. de nieuwe raadzaal te kunnen dragen.

De bestaande zoldervloer voldoet niet aan de toekomstige nieuwe belasting van de publieke functie van raadzaal. Het versterken van de bestaande vloer zou zorgen voor een grote aantasting van het monument omdat de houten balklagen op de tweede verdieping voor een deel in het zicht zijn. Daarom is gekozen voor het aanbrengen van een nieuwe vloer, bovenop de bestaande vloer. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de nieuwe vloer brandwerend uitgevoerd kan worden én dat kabels en leidingen gemakkelijk verslept kunnen worden.

De bestaande kapconstructie is onderzocht en deze wordt in beperkte mate versterkt, Tussen de hanenbalk en de nokbalk worden trekstangen voorzien die de constructie stijver maakt. Enerzijds omdat de kap niet voldoet aan de huidige norm, anderzijds omdat het dakbeschoot aan een zijde wordt verwijderd waardoor een lichte disbalans ontstaat.

Tijdens het TO zijn sonderingen uitgevoerd om de grondsamenstelling rondom het stadhuis vast te stellen. Uit de sonderingsresultaten is de huidige staat van de bestaande fundering niet te controleren. Vanwege de nieuwe raadzaal op zolder vindt er beperkte lastenverzwaring plaats op sommige funderingsstroken. Om risico's te vermijden adviseert de constructeur om een aanvullend funderingsonderzoek te doen ter controle van de draagkracht van deze stroken. Vanwege de aard en omvang van dit onderzoek is met de projectleiding afgesproken dit onderzoek te laten plaatsvinden als het gebouw leeg is, voor de start van de bouw. (zie verder ook de toelichtende nota van ARUP)

Nieuwe constructieve ingrepen

Door het plaatsen van de raad op zolder vindt er een lastenverzwaring plaats op de bestaande draaglijnen, omdat de bestaande wanden draagkrachtig genoeg zijn gebleken zijn de constructieve maatregelen aan het bestaande gebouw overzichtelijk;

Ter plaatse van nieuwe openingen in bestaande wanden, worden de belastingen boven de wanddoorbreking door een zorgvuldig ingepaste latei overgebracht op de gedeelten van de wand naast de opening.

Ter plaatse van de nieuwe liften wordt de bestaande vloer geopend. Bestaande balken worden ingekort en opgevangen door een nieuw aan te brengen raveling. De nieuwe liftschacht wordt gevormd door zelfdragende wanden tussen de bestaande wanden. De nieuwe liftput zal tussen de bestaande fundering worden aangelegd.

Stalen kolommen en windverbanden vormen constructieve portalen in de langs richting van de nieuwe raadzaal. Hiertussen worden lichte, niet steenachtige wanden opgetrokken. De kolommen worden gemonteerd op een gemetselde opstand op de bestaande dragende wanden gemonteerd (zie detail: TO.DE.201). Stalen liggers overspannen de zaal in de breedte richting.

HappelCornelisseVerhoeven.

Door een staalconstructie met lichte vloer- en wandopbouw toe te passen blijft de lastenverzwaren op de bestaande wanden beperkt. Staal heeft als bijkomend voordeel dat het 'droog' en daarmee reversibel gemonteerd kan worden.

Technische installaties

Naast de vraag naar verbeterd comfort is door het ontwerpteam gekeken naar de bouwkundige mogelijkheden om toekomstgerichte nieuwe installaties op een verantwoorde manier in te passen in het monumentale weefsel.

Verwarming en koeling

Om een verduurzamingsslag te maken wordt ingezet op lage-temperatuur verwarmen en hoog temperatuur koelen. De verwarming- en koelingsinstallaties zijn dusdanig ontworpen dat deze kunnen worden gekoppeld op een bronnensysteem. Het onderzoek, ontwerp en bestek van de warmtekoude opslag (WKO) wordt uitgevoerd door een gespecialiseerde partij en zal dit najaar worden afgerond.

De huidige radiatoren worden vervangen door ventilator convectoren die zowel voor verwarming als voor koeling kunnen worden ingezet. Deze ventilator convectoren worden voorzien van een houten omkasting. Om de 4 toe- en afvoerleidingen en kabels voor elektra en data te kunnen verslepen worden de ruimtes aan de gevel voorzien van lambriseringshoge voorzetwanden met cordonbanden. Hierdoor hoeven nieuwe tracés niet te worden ingeslepen in bestaande wanden. (zie demarcatietekening: TO.N.DC.09 en details: TO.DE.008 en TO.DE.103).

Ventilatie

In het programma van eisen wordt uitgegaan van natuurlijke ventilatie voor alle vertrekken, waarbij enkel de raadzaal mechanisch wordt geventileerd en de toiletgroepen mechanisch worden afgezogen. Het voorliggende ontwerp is gebaseerd op dat uitgangspunt. Alle bovenlichten van de monumentale ramen worden daarom aangepast naar traploos regelbare te openen valramen om zodoende verse lucht binnen te halen.

De nieuwe burgerzaal en enkele andere ruimtes op de begane grond zijn echter inpandige ruimtes. Deze kunnen dus niet natuurlijk geventileerd worden en worden daarom ook aangesloten op de mechanische ventilatie. Ventilatie-roosters zijn zorgvuldig gedetailleerd en zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken, (zie fragment: TO.N.FR.03.01, details: TO.DE.004 en TO.DE.215)

Gedurende het TO is besloten om ook de bestaande mechanische ventilatie van de oude raadzaal aan te sluiten op de nieuwe luchtbehandelingskasten. Hiervoor wordt ter plaatse van de zoldervloer nieuw kanaalwerk opgenomen. Ter plaatse van de nieuwe wand in de oude raadzaal wordt de afzuiging aangepast (zie detail TO.DE.106)

De installatieadviseur heeft een opname van de bestaande installatie gedaan. Voor start bouw zal een 0-meting uitgevoerd moeten worden om eventuele gebreken in kaart te brengen.

Elektra

De nieuwe hoofdverdeelinrichting HLK, wordt op de begane grond in een nieuwe laagspanningsruimte opgesteld. Vanaf de hoofdverdeelinrichting worden de voedingen aangelegd naar de verdeel-, regel- en schakelkasten. Op elke verdieping wordt een onderverdeelinrichting opgesteld die wordt voorzien van reserveruimte voor het eventueel naderhand inbouwen van een kWh-meter.

De hoofdverdeelinrichting en verdeelkasten worden voorzien van overspanningsbeveiliging. Op de HLK wordt een PV-systeem aangesloten. De oppervlakte van het PV-systeem bedraagt circa 100 m².

De hoofdtracés van elektra en data blijven toegankelijk voor aanpassingen in de toekomst. Per verdieping is de meest passende oplossing bepaald. Het tracé van de begane grond is toegankelijk via vloerluiken in de gang van de eerste verdieping, deze luiken vallen weg onder de loper (zie detail: TO.DE.110). Het tracé van de eerste verdieping wordt aangebracht bovenop de plafondbijlister (zie detail: TO.DE.109) en het tracé van de tweede verdieping is toegankelijk via vloerluiken die in de bergingen op de derde verdieping worden aangebracht (zie detail: TO.DE.200).

HappelCornelisseVerhoeven.

Om het inslijpen van leidingwerk in bestaande (monumentale) wanden zoveel mogelijk te voorkomen zetten we waar mogelijk in op gebruik van bestaande leidingtracés. Om daarbij beschadiging aan nieuwe bedrading te voorkomen wordt bij bestaande stalen buizen gebruik gemaakt van geïsoleerde buitenbekabeling. Nieuwe kabeltracés kunnen eveneens worden weggewerkt achter de nieuwe lambrisering en of een nieuwe houten kabelplint.

Het project voorziet in nieuwe armaturen, sommige bijzondere verlichtingsarmaturen zoals bijvoorbeeld in de oude raadzaal zullen worden aangepast naar ledverlichting. Voor de burgerzaal, raadzaal en de representatieve kantoorruimtes zijn op maat gemaakte armaturen ontworpen (zie: TO.N.VL.01). In plaats van het gebouw van buiten aan te lichten blijft 's avonds de binnenverlichting op een gedimde stand aan staan, waardoor een bijzondere, levendige gloed van binnenuit het stadhuis verlicht.

AV-installaties

Aan de hand van het ambitiedocument AV-installaties wat door de gemeente is opgesteld heeft het ontwerpteam gedurende het TO overlegd met een specialist op het gebied van AV-installaties. De opdrachtgever heeft aangegeven nog geen definitieve systeemkeuze te willen maken omdat ontwikkelingen op dit gebied snel kunnen gaan. Voor verschillende ruimtes zijn daarom principe oplossingen opgenomen voor de bekabeling worden ledige voorzieningen opgenomen in het project. (zie verder demarcatietekening: TO.N.DC.10)

Transport

Twee nieuwe liften beschikken over voldoende capaciteit en flexibiliteit voor het verticale transport tijdens raadsvergaderingen. Op basis van een gesprek met de gebruikersgroep facilitair en beheer is bepaald dat de eis van 1600 kg hefvermogen kan komen te vervallen. Er worden twee gelijkwaardige liften voorzien met een hefvermogen van 1000 kg/ 13 personen.

Bouwfysica, akoestiek en brandveiligheid

Bouwfysica en verduurzaming

De wens bestaat om na de renovatie ten minste energielabel C te kunnen behalen.

In verband daarmee zijn label-berekeningen uitgevoerd.

Samenvattend kan worden gesteld dat uitgaande van het TO-ontwerp met onderstaande uitgangspunten label A+++ kan worden gehaald:

- Toepassing van een WKO en warmtepomp
- Laagtemperatuur verwarmingssysteem
- luchtbehandelingskasten met warmteterugwinning
- PV-panelen (96m²)
- Vervangen van al het enkele glas voor dubbel monumentenglas en kierdichting van de gevel
- na-isolatie van het dak en het plaatsen van een isolatieplaat achter de fancoilunits

Akoestiek

Alle (systeem) plafonds die worden uitgenomen worden vervangen door absorberende plafonds met een render. De gangen op de begane grond, de tweede verdieping en de burgerzaal worden eveneens voorzien van akoestische plafonds. Akoestische spuitpleister wat in sommige ruimtes is aangebracht in het midden van de monumentale stuc-plafonds, wordt vanuit restauratief oogpunt verwijderd en vervangen door akoestisch plafonds met een render. In de nieuwe raadzaal worden uiteraard akoestische maatregelen getroffen, zo wordt de onderste helft van de wand voorzien van een open latten structuur met daar achter absorberend materiaal en een luchtspouw, ook het bovenste deel van de wanden is absorberend door de toepassing van akoestisch stucwerk en/ of wandbespanning.

HappelCornelisseVerhoeven.

Brandveiligheid

Op dit moment bestaat het gebouw uit één brandcompartiment. De trappenhuizen vormen daarbinnen twee evacuatiezuilen. In het DO wordt er vanuit gegaan dat dat op deze manier behouden blijft. Beide trappenhuizen worden bouwkundig geïnspecteerd op brandwerende eigenschappen en waar nodig hersteld met de juiste detaillering en brandwerende materialen.

In de enkele monumentale ruimtes, de burgerzaal en de raadzaal wordt een branddetectiesysteem door middel van aspiratie geplaatst. Branddetectie door middel van aspiratie zal veel sneller rook detecteren dan de klassieke puntdetectiesystemen en is daarnaast veel beter weg te werken in het monumentale weefsel van het stadhuis.

HappelCornelisseVerhoeven.

5. Stad, ontsluiting, interieur

Het Stadhuis van Groningen is al lange tijd een stabiel baken in een veranderende stad. Maar het ontwerpproces van dit markante gebouw was allerm minst stabiel. De restauratievisie van architectenbureau Fritz (juli 2018) benadrukt de chaotische geschiedenis van de totstandkoming van het stadhuis en de twee gezichten die het gebouw daardoor kent. Van buiten presenteert het zich als een geslaagd neoclassicistisch monument. Maar het interieur is echter het resultaat van vele verbouwingen zonder een richtinggevende visie. Architect Jacob Otten Husly kon voor het Stadhuis van Groningen geen voldragen interieur ontwerp volgens de neoclassicistische principes maken door de zeer lange periode van ontwikkeling, politieke veranderingen en zijn vroegtijdig overlijden.

Het semi-publieke gebouw is daardoor diverse malen verbouwd zonder richtinggevende visie, op het complex als totaal, op alle denkbare schaalniveau's. Het heeft daardoor van binnen geen patina en bovendien een naar huidige maatstaven ondermaats gebruiksgemak.

Met dit in het achterhoofd en op basis van de cultuurhistorische waardestelling stelt architectenbureau Fritz het gebouw van stad tot interieur in afnemende mate in waarde. De nieuwe ontwerpingrepen en restauratie- en renovatiewerkzaamheden laten zich ook volgens deze waardestelling indelen.

- Het exterieur benadert het oorspronkelijke idee van Jacob Otten Husly het meest.
- De principes van het neoclassicisme zijn in het interieur alleen (nog) te zien in de hoofdontsluiting op de bel-etage.
- Het interieurontwerp ordent de verzameling van interieurs die in de loop der tijd zijn ingebracht.

HappelCornelisseVerhoeven.

5.1 Stad

Het stadhuis Groningen kent een lange ontwikkelingsgeschiedenis. Vele ontwerpen, wijzigingen, financiële perikelen, sterfgevallen en perioden van politieke onrust kenmerken een roerige tijdspanne. Wat nog redelijk overeind is gebleven in alle consternatie is de wijze waarop het stadhuis zich presenteert in de stad. Dat komt nog dichtbij de oorspronkelijke bedoelingen van het winnende prijsvraagontwerp van Jacob Husly. De expressie van het classicistische gebouw ademt orde en stabiliteit en dat was precies de bedoeling. De gevel en het dak representeren nog altijd de originele tijdlaag van 1810 en die van 1869. De ontwerpinstelling is dan ook om 'het geslaagde neoclassicistische monument' hier volledig tot haar recht te laten komen.

De scope van de opdracht voorziet niet in een volledige restauratie van de gevel van het stadhuis. Tijdens het TO heeft de projectleiding besloten de scope aan te passen zodat meerdere onderhoudsposten die benodigd zijn voor de instandhouding van het monument kunnen worden meegenomen in de revitalisatie, het achterstallig onderhoud zal op restauratieve manier worden uitgevoerd. De werkzaamheden aan de gebouwschil zijn op te delen in onderstaande aspecten:

- Onderhoudswerkzaamheden aan de schil ten behoeve van de presentatie van het stadhuis in de stad.
- Werkzaamheden in relatie met ventilatie en verduurzaming
- Onderhoudswerkzaamheden die vanuit bouwkundig/constructief oogpunt op korte termijn dienen te worden opgepakt.
- Onderhoudswerkzaamheden aan de schil die een relatie hebben met de nieuwe inpassing.

Onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van de presentatie van het stadhuis in de stad (zie tekening: TO.GE.01 t/m 04)

Het zandsteen van pilasters en het houtwerk van de kroonlijst hebben een verschillend verouderingsproces ondergaan. Daardoor is de architectonische eenheid van daklijst en pilasters niet meer goed leesbaar. Daartoe worden de volgende werkzaamheden voorzien:

- De basementen, lisenen, kapitelen festoenen en overige elementen van Bremer of Bentheimer zandsteen worden gewassen en daarmee ontdaan van hun vervuiling.
- De schade van afbrokkelend zandsteen aan de westgevel wordt hersteld door inboeten of volledige vervanging van zandsteen platen. De achterliggende roestende doken worden gedemonteerd schoongemaakt en daar waar nodig vervangen. Bij sterke verkleuring van het zandsteen wordt restauratief geretoucheerd.
- De houten kroonlijst en het houtwerk in het fronton worden geschilderd in de kleur van het zandsteen. Deze kleur wordt definitief vastgesteld nadat het zandsteen is gewassen. Zinken bekleding van lijst en fronton die later zijn aangebracht worden verwijderd, het achterliggende werk wordt hersteld.
- De plint van Belgisch hardsteen en de daarboven gelegen baksteen vlakken worden ook gewassen. Scheuren in het Belgisch hardsteen worden daar waar nodig hersteld om vervolgschade tegen te gaan. De Oorlogsschade die te zien is aan de Westgevel zal uiteraard niet worden hersteld, tijdens de uitvoering zal dit deel zorgvuldig worden afgedekt.
- De hardstenen dorpels vertonen soms scheuren en steken, dit wordt hersteld daar waar vervolgschade kan ontstaan.
- Het plafond van het bordes, onder het fronton wordt opnieuw geschilderd. De zonnewijzer, en het goud geschilderde Romeinse jaartal worden restauratief geretoucheerd conform de bestaande kleurstelling.
- Alle kozijnen, ramen en deuren worden opnieuw geschilderd, de kozijnen in een kleur die aansluit op de kleur van de kroonlijst (zandsteen) de ramen in een donkergroene kleur conform de huidige kleur van de voordeur. De twee deuren in de westgevel die in de jaren 90 zijn toegevoegd worden vervangen

HappelCornelisseVerhoeven.

door gesloten deuren met bossingpanelen en een bovenlicht, wat beter aansluit bij het karakter van de deuren in Zuid en Oost gevel en de gevel in het algemeen (zie detail: TO.DE.007 en de kozijnstaat).

- Ook de stalen elementen zoals de balustrade op het bordes, de trapleuning en de lantarenpalen zullen geschilderd worden.

Werkzaamheden in relatie met ventilatie en verduurzaming

Het programma van eisen gaat uit van natuurlijke ventilatie voor alle gevelvertrekken en vraagt een verduurzamingsslag te maken, om daaraan te beantwoorden worden onderstaande werkzaamheden uitgevoerd:

- Voor de natuurlijke ventilatie van de vertrekken aan de gevel worden de vaste bovenramen vervangen door nieuwe valramen (zie detail: TO.DE.008). Op de begane grond en tweede verdieping werden in 1934 alle bovenlichten reeds omgevormd tot valramen, hier wordt enkel het hang en sluitwerk vervangen. De nieuwe valramen worden gedetailleerd conform de bestaande ramen. De overige niet originele draai en klep raampjes worden verwijderd en vervangen voor vast glas.
- Om de thermische schil te verbeteren wordt het enkele glas vervangen voor dubbel monumentenglas. De sponningen in het bestaande raamhout worden daartoe geruimd met 7 mm. Het nieuwe glas wordt vastgezet met een product dat dezelfde eigenschappen heeft als stopverf. Het glas heeft een handgeblazen buitenblad wat goed past bij het historische karakter van de gevel. Het binnenblad kan eventueel gelaagd worden uitgevoerd voor de vertrekken op de begane grond. Voor definitieve plaatsing wordt het glas bemonstert en op een aantal plekken aangebracht ter beoordeling van directie en monumentencommissie alvorens over te gaan op definitieve toepassing in het monument. (zie detail: TO.DE.008).
- Het bestaande dak wordt na-geïsoleerd. Om het profiel van het dak en de bestaande aansluitdetails van goot, nok, schoorsteen en dakkapellen niet te wijzigen wordt het dak niet aan de buitenzijde geïsoleerd. Isolatie direct tegen het dakbeschot aan de binnenzijde kan vanwege de afdekkende werking van de leien leiden tot schade aan het dakbeschot en de dakconstructie. Daarom is ervoor gekozen de thermische schil aan de onderzijde van de vliering en aan de binnenzijde van de houten dakspanten aan te brengen. De raadsaal, foyer, lobby en omliggende ruimtes vallen binnen deze thermische schil. (zie doorsnede tekeningen: TO.N.DS.)
- Door het nieuwe zolderontwerp kunnen de bestaande vlaggenmasten niet gehandhaafd blijven. Ze zijn daarnaast van indifferente monumentale waarde blijkt uit het bouwhistorisch rapport. Samen met de gemeente is gekozen om twee nieuwe vlaggenmasten in de nokgoot achter het fronton te plaatsen. (zie tekening: TO.GE.01)

Noodzakelijk onderhoud voor instandhouding monument

Ten behoeve van het noodzakelijk onderhoud voorzien we de volgende werkzaamheden:

- Houtrot en overige aantasting van de ramen, kozijnen, dakkapellen, gootconstructie en houten lijstwerk worden hersteld. Bij plekken groter dan 10cm wordt een nieuw stuk hout ingebracht, bij kleinere plekken wordt een daarvoor geschikt herstel product gebruikt.
- Uit inspectie is gebleken dat de vier schoorstenen inclusief onderconstructie de nodige gebreken vertonen. De houten onderconstructie dient versterkt te worden zodat het bovenliggende metselwerk goed wordt opgevangen, het loszittende metselwerk dient te worden verankerd, en de loodslabben worden opnieuw aangebracht voor een goede waterdichting. Uitgangspunt bij deze aanpak is dat zoveel mogelijk materiaal behouden kan blijven.

HappelCornelisseVerhoeven.

- Op verschillende plekken in het metselwerk is in het verleden voegwerk vervangen. Hierbij is een verkeerde voeg of verkeerde kleur voegsel gebruikt. Deze eerdere reparaties zullen hersteld worden. Het voegwerk van het bordesfront wordt ook hersteld. Scheuren in het metselwerk worden hersteld daar waar eventueel vervolgschade kan ontstaan.
- Ter plaatse van de horizontale afdeksteen van het basement is door de bevoeiing van de bloembakken waterschade ontstaan en is het natuursteen aangetast. De bloembakken worden daarom definitief verwijderd, er worden voorzieningen getroffen om waterinloop tegen te gaan. En het bovenliggende zandsteen wordt hersteld.
- Op sommige plekken is de kapconstructie aangetast of zijn bepaalde onderdelen zoals nokbalkjes plaatselijk verwijderd, dit zal worden hersteld. Op het dak worden ook de losse leien weer bevestigd. Ter plaatse van het dak van het fronton zal een aangetaste gording worden vervangen en zal loszittend dakbeschot worden bevestigd.
- Het zinkwerk op de dakjes van de dakkapellen wordt vervangen; het keperlood wordt geïnspecteerd en vervangen waar nodig; de koperen goot wordt ter plaatse van de las hersteld.
- Anti duivenvoorzieningen worden verwijderd, het onderliggende werk wordt gereinigd, waarna de anti-duiven voorzieningen weer worden teruggeplaatst.

Onderhoud in relatie met de nieuwe inpassing

De nieuwe raadzaal wordt maximaal opgespannen tussen de bestaande dakkap. Het nieuwe platte dak is opgedeeld in drie zones. De bovenkant van het dak boven de raadzaal ligt circa 60cm onder de bestaande nok. Ten noorden en zuiden hiervan liggen twee verlaagde zones waarin de technische installaties en dak-doorvoeren zijn geplaatst. Door het dak te verlagen zijn installaties en dakdoorvoeren van buitenaf niet zichtbaar. Vanaf de martinitoren en het dak van het forum is het wél mogelijk op het dak van het stadhuis te kijken, daarom worden boven de technische installaties twee roosterdaken geplaatst zodat de installaties uit het zicht blijven (zie detail: TO.DE.206). Op het middenste deel van het nieuwe dak worden PV-panelen geplaatst. Centraal bevindt zich het daklicht van de raadzaal. De benodigde valbeveiliging zal worden aangelegd. Voor onderhoudswerkzaamheden en het wassen van de beglazing wordt hier incidenteel beloopbaar glas toegepast (Bij een eventuele breuk behouden resterende glaspanelen en folies voldoende draagkracht over om te voorkomen dat men er doorheen valt). Daar waar de nieuwe ingreep in de kap het bestaande dak raakt worden de volgende aanpassingen voorzien (zie detail: TO.DE.206).

- Bestaande leien die worden uitgenomen vanwege deze ingreep worden zoveel mogelijk herplaatst om de aansluiting met het nieuwe dak te maken.
- De kap van de uitbreiding uit 1869 heeft een ander nokdetail dan het u-vormige gebouw. Met de inpassing van de raadzaal zal dit opnieuw worden gewijzigd. De huidige U-vormige goot wordt carré-vormig (zie dakplan: TO.N.PL.05) waardoor het nieuwe dak volledig wordt omzoomd door de nokgoot. Ook de nokgoot aan de oostzijde wordt volledig vernieuwt vanwege de inpassing van de nieuwe raadzaal (zie detail: TO.DE.210)
- Na de aanpassingen aan het dak zal de kapconstructie volledig worden schoon gezogen en worden behandeld tegen ongedierte.

HappelCornelisseVerhoeven.

5.2 Ontsluiting

De ontsluiting is de ruggengraat van het gebouw. De entrees en gangen bepalen immers hoe de kamers worden ontsloten, hoe bezoekersstromen afgewikkeld kunnen worden en waar beveiligingsschillen gesitueerd kunnen worden.

De gangen en trappen vormen belangrijke structurerende elementen in het gebouw en blijven behouden op de historische plek. Ze zijn immers nooit van positie gewijzigd ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp van Husly. De vestibule en gangen op de hoofdverdieping beantwoorden nog het meest aan de oorspronkelijke ideeën van Jacob Husly en daarmee aan het neoclassicisme. Hier wordt de beleving van het exterieur bevestigd in het interieur. Wel worden er een aantal organisatorische of bouwkundige wijzigingen voorgesteld;

Zoals gezegd heeft Husly nooit een integrale visie voor het interieur gemaakt. Toch zijn de drie gangen van bijzondere bouwhistorische waarden en hebben alle drie een typisch stijlkenmerk waarop voortgebouwd kan worden bij de restauratie. Ook het kleur- en bouwhistorisch onderzoek bieden daar veel praktische handvaten voor.

Gang begane grond – ruimte 0.02 (zie fragment: TO.N.FR.00.1)

De openingen in de huidige gang op de begane grond zijn zeer divers. Er zijn smalle getoogde nissen met deur, smalle getoogde nissen zonder deur, brede getoogde nissen met deur, rechthoekige nissen met deur, rechthoekige nissen zonder deur en verschillende scheibogen.

De huidige raadzaal op de begane grond wordt verplaatst naar zolder. De ruimte zal een nieuwe indeling krijgen met verschillende functies. Om tot een helder ontwerp te komen voor de nieuwe toegangen is het noodzakelijk de bestaande getoogde nissen aan de zijde van de huidige raadzaal te herzien.

Het ontwerpvoorstel gaat uit van de oorspronkelijke gevelcompositie van de voormalige achterplaats (U-vormig gebouw.) De maatvoering, de positie en de rechthoekige vorm van de openingen is overgenomen, de borstwering wordt daarentegen niet overgenomen zodat de ruimtes ter plaatse van de huidige raadzaal ontsloten kunnen worden. Aan de gang-zijde zullen de openingen voorzien worden van taps toelopende en getoogde dagkanten die we terugzien in de gevelvertrekken op de begane grond. Hierdoor wordt de logica en leesbaarheid van het voormalige U-vormige gebouw teruggebracht. Om de getoogde openingen te kunnen maken worden in het werk gestorte betonnen lateien in de bestaande wand gebracht. Daar waar de wand moet worden aangeheeld zal dit met metselwerk gebeuren om scheurvorming in het stucwerk te voorkomen.

In de noordelijke gang worden twee scheibogen spiegelsymmetrisch ten opzichte van de scheibogen in de zuidelijke gang geplaatst. Deze vormen ook een logische plek voor een nieuw kozijn dat dienstdoet als brandscheiding, het achterste deel van de gang is brandtechnisch gescheiden van de rest waardoor het vluchttrappenhuis een directe uitgang naar buiten krijgt. (zie detail: TO.DE.006)

De bestaande deuren en deurkozijnen in de gang worden geschilderd in een warme grijs tint, deze kleur is gebaseerd op de volgens het kleurhistorisch onderzoek eerste laag die bij de oplevering van het gebouw in 1810 ook aanwezig was. De nieuwe deuren zijn replica deuren, deze worden in dezelfde tint geschilderd. Deuren naar de fractiekamers zijn akoestisch en worden voorzien van een valdorpel.

De zwart witte marmeren vloer blijft intact. De hardstenen plinten met frijnslag zijn voor een belangrijk deel oorspronkelijk en zullen ter plaatse van nieuwe openingen worden aangepast. Op de vloer wordt een nieuwe looper geplaatst. Verder wordt de gang voorzien van een nieuw akoestisch plafond. Het geheel wordt verlicht met elegante dimbare wandarmaturen.

Gang eerste verdieping – ruimte 1.03 (zie fragment: TO.N.FR.01.1)

HappelCornelisseVerhoeven.

De eerste verdieping is de voornaamste verdieping. De pilasters, kapitelen en kroonlijsten benadrukken dat ook. Zij bevestigen de beleving van het neoclassicistische exterieur. De aanpalende vertrekken (prachtig van maat) hebben nooit een neoclassicistische tijdgebonden uitmonstering gekend.

De oorspronkelijk in de gangen gedachte marmeren vloeren zijn gezien de toegepaste vloerconstructie nooit gerealiseerd. Het is goed denkbaar dat Husly de vloeren van de gang op de eerste verdieping in marmer had willen maken, zoals hij dat bijvoorbeeld deed in het stadhuis van Weesp. Omdat goed marmer tegenwoordig schaars is, en daarmee erg duur, wordt er voor het definitief ontwerp van uitgegaan dat de gang wordt voorzien van een grenen plankenvloer met een loper, zoals ook op historische beelden te zien is. De vloer kan dwars ingelegd worden ter plaatse van pilasters, zodat vloer, wand en plafond weer samen optrekken. In het bestek wordt opgenomen dat er gebruikte tweedehands planken (uit het madaster) moeten worden geplaatst die aansluiten bij het karakter en de leeftijd van het gebouw.

Aard en nagelvaste kunst

Het aard- en nagelvaste kunstwerk van Rudi van de Wint uit 1990 domineert momenteel deze potentiële ruimte. Het bestaat uit een zwarte natuurstenen vloer met een grote witte ovaal in de vestibule, een tapijt met ovaal in de gang en een geschilderd plafond. In maat en schaal zoekt het geen aansluiting met de natuurlijke en fijn gedetailleerde decoratie van de neoclassicistische stijlkenmerken van het hoofdstel. In het bouwhistorisch rapport wordt er het volgende over gezegd:

“De schilderijen ‘passen’ echter niet bij oorspronkelijk interieurbeeld, waarbij de plafonds ook als ‘hemel’ dienden te fungeren door een lichte effen afwerking. Wanneer wordt gekozen voor reconstructie van oorspronkelijk beeld op basis van kleurhistorisch onderzoek, passen de schilderijen van Van de Wint daar niet bij en moet verwijdering overwogen worden.”

Het ontwerpteam sluit zich daarbij aan. Het kunstwerk overvleugelt de enige neoclassicistische ruimte van het interieur door het ordeningsprincipe van de architectuurstijl (getal, maat, ritme) volledig te negeren.

Voor een sterke restauratie van de gang op de eerste verdieping is het van belang dat het kunstwerk niet langer zichtbaar is. Dit doen we doormiddel van een beproefde restauratiemethode: het aanbrengen van een nieuwe reversibele laag van Japans vloeipapier en vislijm, waarover vervolgens geschilderd wordt. Het kunstwerk kan daarmee in-situ behouden blijven. De ‘facing’ kan eventueel later worden verwijderd met een stoommachine en een spons zonder schade aan het werk. (zie demarcatietekening: TO.N.DC.03.01)

Het kleurhistorisch onderzoek heeft de veelvuldige toepassing van imitatieschilderwerk in de vestibule en gang bevestigd. Volgens het waarheidsbegrip van het neo-classicisme had het gebruik van ‘eerlijke’ materialen geen prioriteit. De paarsrode marmering van de pilasters met witte basementen en kapitelen staan op koppelblokken van zwaar geaderde wit marmer, terwijl de gemarmerde plint de overgang vormt met de vloer (ooit gedacht als een ‘echte’ marmeren vloer). De kozijnen en de deuren zijn aan de gangzijde voorzien van een eikenhouten imitatie, net als de voordeur in de vestibule. De muurvlakken zijn ‘vuilwit’. Alhoewel de paars-rode marmering (tweede afwerklaag, exacte datering onbekend) en de eik-imitatie (eind 19^e eeuw) waarschijnlijk nooit gelijktijdig heeft plaatsgevonden moet de toepassing gezien worden als viering van de verschillende technieken en kleuren, met als enige doel het karakter en de statuur van deze ruimte op te waarden. Het kleurschema sluit bovendien goed aan bij de kleuren die we hebben gezien in het stadhuis van Weesp. Van deze afwerking is een proefstuk opgezet en veelvuldig gezien en besproken. Zie demarcatietekening: TO.N.DC.08.01 waarop de positie van het imitatieschilderwerk is aangeduid.

Gang tweede verdieping – ruimte 2.02 (zie fragment: TO.N.FR.02.1)

De gang op de tweede verdieping is sober van karakter, dit is een echte werkverdieping. Hier springen vooral het mooie lijstwerk rondom de deuren en de handgeschilderde kamernummers in het oog. De deuren en het lijstwerk worden geschilderd in een warme grijs-tint (zie kleurhistorisch onderzoek pp. 31) waarna de

HappelCornelisseVerhoeven.

handgeschreven nummers worden teruggebracht. Het marmeren cordonbandje en vensterbanken zijn niet origineel en wordt daarom verwijderd, er zullen houten vensterbanken worden teruggeplaatst.

Op de vloer wordt het tapijt vervangen door grenenhouten planken van 250-300mm. breed. Daarvoor worden tweedehands planken uit het madaster gebruikt die passen bij het historische karakter van het gebouw. Er komt een nieuw akoestisch verlaagd plafond met het uiterlijk van een vlak stucplafond, de overgang van wand naar plafond wordt iets aangezet met een subtiel plafondbandje, zoals dat nu ook al in veel ruimtes van het stadhuis aanwezig is. Eenvoudige, maar elegante pendelarmaturen versterken het sobere en doelmatige karakter van deze gang.

Vestibule – ruimte 1.02 (zie kamertekening: TO.N.KT.01.1)

De nieuwe vestibule zal zich in de toekomst meer als echte vestibule presenteren, als schakel tussen de stad en het bestuur. De voordeuren zullen in de toekomst altijd open staan om het gebouw toegankelijker en opener te maken. Binnen wordt een elegante hand geduwde tourniquet geplaatst, waardoor tocht voorkomen wordt en deze ruimte ook als verblijfsgebied gebruikt kan worden.

De drie getoogde doorgangen tussen de vestibule en de gang worden in verband met de beveiliging voorzien van dubbele beglaasde deuren met halfronde bovenvensters (zie detail: TO.DE.012). De glazen deuren hebben eikenhouten kaders, wat ook terug komt in de materialisatie van het meubilair. De positie van de deuren in de dagkanten is gelijk aan de positie van de overige deuren in de gang op de eerste verdieping. Het profiel van de kozijnen en deuren is hedendaags, waardoor het afleesbaar is dat deze deuren een latere toevoeging zijn.

Ook hier wordt restauratief schilderwerk toegepast de kleurstelling van rode en witte marmer imitatie op de basementen, pilasters en plafondlijst is gelijk als aan die van in de gang.

Op de vloer worden tegels van witte marmer arabescato carrarra gebruikt als vloerafwerking, omzoomt met een zwarte Bies in belgisch hardsteen. In deze ruimte wordt vloerverwarming aangelegd, de huidige radiatoren worden verwijderd.

Een vaste balie, wordt bij binnenkomst links in de ruimte gepositioneerd, rechts van de tourniquet worden twee banken geplaatst die als wachtruimte fungeren.

De monumentale Lodewijck de XIV-bankjes worden tegen de gevel geplaatst aan weerszijde van de tourniquet. De schilderijen: de paardenkeuring van Otto Eerelman en het beleg van Groningen 1672 door Folkert Bock worden teruggehangen op hun huidige positie.

In de rand van het plafond wordt een lightrail aangebracht waarin richtbare spots worden geplaatst. De kunst en het meubilair kunnen daarmee perfect worden uitgelicht.

Avond/ mindervaliden entree – ruimte 0.28

Aan de zuidzijde wordt de huidige mindervalide entree omgevormd tot avondentree voor raadsvergaderingen. Deze entreehal is geschikt voor avondopeningen omdat deze makkelijk is af te sluiten van de rest van het gebouw. De helling en toegang wordt aangepast zodat het aan de wensen van toegankelijkheid voldoet. Er wordt twee nieuwe openingen gemaakt in de bestaande wand om de nieuwe lifthal en de daarachter gelegen ruimte te kunnen betreden. Op basis van historische tekeningen verwachten we dat dit reeds eerder dichtgemetselde deuropeningen betreft die nu opnieuw “geopend” worden.

Hoofdtrappenhuis (zie traptekening: TO.N.FR.TR)

Rechts van deze nieuwe entreehal bevindt zich het bestaande hoofdtrappenhuis. De bestaande lift wordt verwijderd uit de kern van het trappenhuis, waardoor de monumentaliteit van trap met schalmgat kan worden hersteld. De balustrade en trapbomen zullen ter plaatse van de huidige liftschaft worden aangeheeld. De trappen worden afgesteund op de aanwezige bordessen. Uit destructief onderzoek blijkt dat de bordessen zijn versterkt met in de muur verankerde stalen liggers.

HappelCornelisseVerhoeven.

De bovenste steek tussen de tweede en derde verdieping wordt, vanwege het gewijzigde vloerpijl van de derde verdieping volledig vernieuwd, de houten trap, smeedijzeren balustrade en houten lambrisering zullen conform bestaande detaillering worden doorgetrokken.

De puien van de trappenhuizen worden aangepast zodat deze voldoen aan de eisen van een brandwerend trappenhuis. Bestaande deuren worden vervangen door nieuwe brandwerende replica deuren. Het vaste glas wordt ook vervangen voor brandwerend glas. In de bossingpanelen wordt een brandwerende plaat ingepast (zie detail: TO.DE.001).

De trap wordt geschuurd en gebeitst en er wordt een nieuwe loper geplaatst. Op de tussenbordessen zal het tapijt vervangen worden voor een houten vloer. De wanden en plafonds worden opnieuw gewit. Dezelfde wandarmaturen als in de gang van de begane grond verlichten het geheel.

Vluchttrappenhuis (zie traptekening: TO.N.FR.TR)

De aanwezige trap inclusief spiltrap zal verwijderd worden. Ook de toiletgroepen worden verwijderd waardoor er ruimte ontstaat om een volwaardige en vluchtveilige trap te plaatsen en de overhoekse ramen in de gevel weer te openen. De trap en het bordes hangen daarom iets vrij van de gevel

De nieuwe trap heeft een stalen constructie. De dichte balustrades zijn bekleed met beplating voorzien van eiken fineer. De treden en stootborden zijn van massief eiken hout. De onderzijde van de trap wordt gestuct en wit geschilderd.

Nieuwe liftpositie (zie tekening liftschacht ARUP: STR-N.3.1)

Het programma van eisen vraagt een goede bereikbaarheid van de nieuwe raadzaal. Daarom worden twee nieuwe liften geplaatst in de ruimte 0.26 en daarboven. Deze ruimte bevindt zich links van de avondentree. Om de schacht te kunnen maken worden vloeren ingekort doormiddel van een raveelconstructie. De liftschacht wordt gemetseld tussen de bestaande wanden. Het geheel wordt gefundeerd middels een betonnen liftput die tussen de bestaande funderingsstroken wordt "gehangen".

HappelCornelisseVerhoeven.

5.3 Interieur

Verskillende vertrekken onderscheiden zich van elkaar in afwerking en bouwperiode. Elk individueel vertrek gedraagt zich als een afzonderlijk individu verbonden aan de gemeenschappelijke ontsluiting. De restauratie voorziet dan ook in een eigen, unieke restauratie/verbouwing van iedere unieke ruimte.

De interieurs van de diverse ruimtes kennen een grotere mate van vrijheid en eigenheid binnen de restauratie strategie, omdat de oorspronkelijk gewenste uitmonstering nimmer is aangebracht. Natuurlijk worden latere interieurafwerkingen gerespecteerd als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis en gelaagdheid. Met het wijzigen van functie en de inpassing van nieuwe technische installaties zullen de bestaande ruimtes van het stadhuis waar nodig worden voorzien van een nieuwe (restauratieve) afwerking. De trouwzaal, de hoofdentree, de commissievergaderingenzaal en de ontsluiting op de verschillende verdiepingen verdienen daarbij bijzondere restauratieve aandacht.

Om grip te krijgen op de aanpak van het interieur zijn de verschillende ruimtes onderverdeelt in de volgende categorieën:

- Stijlkamers (trouwzaal en de oude raadzaal) - restauratieve aanpak.
- Representatieve vergaderruimtes – een specifieke aanpak per kamer
- Werkruimtes – sober en doelmatige uniforme afwerking
- Nieuwe inpassing (raadzaal, burgerzaal, lobby, foyer) – hedendaagse afwerking die goed aansluit op het monumentale karakter.

De aangetroffen kleuren uit het verleden die in het kleurhistorisch onderzoek zijn gedocumenteerd zijn uitvoerig geanalyseerd. Omdat het gebouw vele verschillende tijdslagen kent is het onmogelijk om terug te grijpen op één bepaalde periode. Daarom besloten is besloten om terug te grijpen op de kleuren die zijn aangetroffen in de circa eerste honderd jaar van het gebouw. Hier vinden we zowel de bruin-rode marmering; als de eik-imitatie als de warme grijs tint terug. Deze kleuren en technieken zullen tijdens de revitalisatie worden teruggebracht in het interieur.

Het vaste meubilair dat is ontworpen heeft in de verschillende ruimtes een terugkomende detaillering en gelijke materialisatie. De meubelstukken hebben een eikenhouten frame, de zijpanelen bestaan uit geprofileerde eikenhouten beplating. De pootjes worden gekenmerkt door aan twee zijden afgeronde hoeken waardoor een specifiek bladachtige vorm ontstaat. De banken worden voorzien van kussens in hoogwaardig meubelstoffering die voldoet aan de vereiste normeringen. De ingelegde tafelbladen in de raadzaal worden voorzien in krasvast linoleum.

HappelCornelisseVerhoeven.

Begane grond

Fractiekamers, ontvangstruimte, EHBO – ruimte 0.24a t/m e

De huidige raadzaal wordt, door het plaatsen van lichte scheidingswanden, opgedeeld in verschillende ruimtes. Centraal, op de plaats van het voormalige lichthof ontstaat een drielaagse hal: de Burgerzaal.

Burgerzaal – ruimte 0.24f (zie kamertekening TO.N.KT.00.2)

Het stadhuis werd als U-vormig gebouw gebouwd met een rondgaande daklijst, een achterplaats en rondom licht. Onder invloed van diverse verbouwingen werd het voormalige lichthof steeds verder gemarginaliseerd tot rookruimte en garderobe. Wat overblijft is een onsamenhangende restruimte die in alles een breuk vormt met de precieze proporties van de rest van het gebouw. Het is hoog tijd dat de potentie van deze centrale ruimte aangewend gaat worden.

Door de burgerzaal te verdiepen, ontstaat een drielaagse Burgerzaal. Door de introductie van een eenlaagse plint, ontstaat een logische architectonische stapeling die refereert aan de gevelopbouw. Bovendien krijgt de ruimte in het hart van het gebouw een extra betekenis omdat deze op de meest publieke vloer, het maaiveld, is gesitueerd. De relatie van het gebouw met het maaiveld kan daarmee weer versterkt worden, de deuren aan de markt kunnen op gezette tijden worden opengesteld voor het publiek. Een natuurstenen vloer sluit goed aan bij de omliggende bestaande vloeren in de gangen.

De bestaande daklijst zal worden gedemonteerd. Om het monumentale materiaal te behouden zou de daklijst opgeslagen kunnen worden en gebruikt kunnen worden als materiaal bank voor de daklijst aan de buitengevel, die te gebruiken is bij toekomstige herstelwerkzaamheden.

Om de typologische wijziging van atrium naar hal sterk door te voeren stelt het ontwerpteam de volgende maatregelen voor:

- De vloer op de eerste verdieping wordt uitgenomen waardoor een drielaagse ruimte ontstaat.
- Voorzetwanden voorzien de ruimte van een gestucte wereld die aansluiting zoekt met de omliggende gangenstructuur.
- Door de introductie van een eenlaagse plint van glad gestucte gemetselde gibo blokken aan de bovenzijde begrensd door een gipsen lijst, ontstaat een logische architectonische stapeling die refereert aan de gevelopbouw (zie detail: TO.DE.009).
- Dezelfde wanden worden ingezet om een proportionele correctie door te voeren en deze ruimte de kracht te geven van een zorgvuldig maatsysteem.
- Door verschillende stuc-technieken toe te passen vormen de wanden een hedendaagse referentie naar de ornamentale stucwerk toepassingen uit het neoclassicisme.
- De voorzetwanden worden ook ingezet als technische schachten voor luchtkanalen. Behoud van ramen en deuren versterken nog meer de referentie aan het vroegere lichthof en dat is cultuurhistorisch waardevol.
- De voormalige schuiframen tussen gang en burgerzaal worden aangepast zodat deze weer te openen zijn (zie: TO.DE.009).
- De dichtgezette ramen in de huidige Burgemeesterskamer op de eerste verdieping worden heropend, waardoor er licht vanuit de buitengevel de burgerzaal in komt en waardoor er een waardevolle zichtlijn ontstaat vanuit de vestibule via de burgerzaal, terug naar buiten.
- De ruimte krijgt daarnaast een nieuw akoestisch plafond (zie detail TO.DE.204). Er wordt een witte marmervloer met zwarte bies en gefreinde hardstenen plinten voorzien die aansluit op de omliggende gang op de begane grond.

Trouwzaal – ruimte 0.21 (zie kamertekening TO.N.KT.00.1)

Deze ruimte kwam in 1938 tot stand en is voorzien van monumentale wandschilderingen van de 'van de Ploeg' schilder Johan Dijkstra.

HappelCornelisseVerhoeven.

Op basis van archiefmateriaal en onderzoek ter plaatse zal de trouwzaal gerestaureerd worden zoals de ruimte ooit bedoeld was. De volgende werkzaamheden worden voorzien:

- De wandschilderingen van De Ploeg zijn nog in goede staat en dienen vooral goed beschermd te worden tijdens de werken.
- De deuren, het houten lijstwerk, de bijpassende bolplint en het dressoir meubel van De Ploeg worden geschilderd in de oorspronkelijke crème witte kleur. Deze kleur is nog aanwezig aan de binnenzijde van het meubel. De huidige kleur zwart is in tegenspraak met de ontwerpvisie van Johan Dijkstra om deze kamer vanwege de ligging op het noorden licht van kleur te houden. (zie: kleurhistorisch onderzoek pp. 27)
- Ook de handgrepen van het meubel zullen restauratief hersteld worden.
- Het aanwezige tapijt wordt verwijderd waardoor de bestaande Wengé parketvloer weer zichtbaar wordt en de kleurbalans weer terugbrengt in de ruimte. De kleuren van de wandschilderingen zullen beter tot hun recht komen. Na verwijderen van het tapijt zal een plan van aanpak voor herstel en afwerking van de parketvloer worden opgesteld.
- Het cassette plafond wordt voorzien van nieuwe passende plafondarmaturen.
- In de gevelwand wordt de schade die is ontstaan door optrekkend vocht hersteld waarna het geheel opnieuw wordt gesausd.
- De koof die aan de gevel is aangebracht voor het verslepen van cv-leidingen wordt verwijderd. De nieuwe lambriserings zal deze functie over nemen.

Fractiekamer – ruimte 0.20 a/b

Ruimte 0.20 wordt opgedeeld om aan de gevraagde hoeveelheid fractiekamers te voldoen. Er wordt een nieuwe lichte scheidingswand geplaatst. Deze wand wordt aan de onderzijde ondersteund door een stalen ligger, daarop worden de metalstud profielen geplaatst (zie detail: TO.DE.101). Aan de bovenzijde wordt de wand zo geplaatst dat de houten vloerbalk die hier in het zicht is precies in de wand valt. Er wordt een nieuwe deuropening gemaakt om ruimte 0.20a te kunnen betreden. De wand tussen de gang en Ruimte 0.19 wordt daarom ook verplaatst. De aanwezige kastenwand en zwarte mantel dateren uit de bouwtijd en blijven behouden.

Fractiekamer – ruimte 0.22

Er worden nieuwe wanden geplaatst tussen het trappenhuis (0.23) en de fractiekamer (0.22). De ontdubbelde wand, opgebouwd uit een steens en een halfsteens wand die we aantreffen op de eerste en tweede verdieping, wordt naar beneden toe doorgetrokken. De stalen liggers, nu aanwezig om deze wanden ter plaatse van de eerste verdiepingvloer op te vangen worden verwijderd. (zie detail:TO.DE.107). De nieuwe gemetselde wanden zullen de dragende functie overnemen. De ruimte tussen de wanden wordt gebruikt als technische schacht voor onder andere de cv-leidingen en de centrale hemelwaterafvoer van de dakgoot.

Sanitair – ruimte 0.05 a/b

Het aanwezige sanitair en het miva-toilet worden volledig vernieuwd. De toiletten worden anders ingedeeld om aan de vraag naar gender neutrale toiletten te voldoen. Ook het Miva-toilet wordt op aanwijzing van de toegankelijkheidscommissie anders ingedeeld. De toegangen aan de gang komen te vervallen de openingen worden hier dichtgemetseld waardoor een blindnis ontstaat, zoals die ook aan de andere kant zit. Er wordt een nieuwe opening gemaakt in de bestaande nis in ruimte 0.14 (zie detail: TO.DE.005).

Overige ruimtes

In de overige ruimtes wordt de bestaande vloer, wand en plafond afwerking hersteld waar nodig of vervangen door nieuwe afwerking. Zie demarcatietekeningen: TO.N.DC.06 en TO.N.DC.07 en de kleur en materiaalstaat.

HappelCornelisseVerhoeven.

Visualisatie van de vestibule

HappelCornelisseVerhoeven.

Eerste verdieping

Oude raadzaal – ruimte 1.11 (zie kamertekening TO.N.KT.01.2)

De oude raadzaal wordt in tweeën gedeeld door een nieuwe lichte scheidingswand, zodat de ruimte weer centraal achter het midden risaliet ligt. Hiermee wordt teruggegaan naar de oorspronkelijke situatie, de leesbaarheid van de ruimte wordt versterkt en het levert extra overlegruimte op.

- De bestaande lambrisering, het bestaande houten lijstwerk, de wandbespanning en de huidige kleurstelling blijven zoveel mogelijk behouden en waar nodig conform bestaand aangevuld.
- De lambrisering aan de gevelzijde wordt aangepast voor de inpassing van de leidingtracés en plintgoten. De nieuwe wand wordt gereconstrueerd naar het bestaande interieur.
- De plafondlijst wordt aangepast zodat deze mooi aansluit op de nieuwe wand (zie detail: TO.DE.106).
- Het sjabloon plafond wordt restauratief geretoucheerd, de verlichtingsarmaturen worden aangepast voor ledverlichting. De vloerafwerking wordt vervangen voor een tapijt met bies. De kleur hiervan wordt nader bepaald tijdens de verdere uitwerking.

Representatieve vergaderruimte – ruimte 1.06: 1.10 (zie kamertekening TO.N.KT.01.3)

In de hoekkamers wordt de lambrisering met cordonband aan de gevel doorgetrokken langs de overige wanden. In ruimte 1.10 wordt de geïsoleerd geraakte schouwpartij weer onderdeel van de ruimte. De schouwpartij is geen solitair dominant element zoals nu, maar vormt samen met een goed gekozen wandafwerking een geheel. De ruimte wordt beleefd als een architectonische eenheid. Het houtwerk van deuren, cordonbanden, vensterbanken en het sauswerk worden in een mooi kleurenpalet samengebracht. De plafonds blijven licht van kleur. De akoestische spuitpleister wordt verwijderd, omdat wel aan bepaalde akoestische eis moet worden voldaan, wordt akoestisch stucwerk met een zeer fijne korrel toegepast.

B&W kamer – ruimte 1.21

De voorzetwand die is geplaatst voor de ramen van het voormalige lighthof wordt verwijderd. Hierdoor ontstaat een doorzicht vanuit de vestibule, via de burgerzaal, door de B&W-kamer terug naar buiten. De verschillende tijdlagen die aanwezig zijn in het gebouw zijn in één oogopslag te ervaren.

Toiletten – ruimte 1.25 (zie tekening: TO.N.SAN.01.1)

De gender neutrale toiletten worden centraal tussen het hoofdtrappenhuis en de nieuwe liftschacht geplaatst. Elk toilet heeft een eigen wasbak, spiegel en mechanische handdroger, aan de gevel wordt daarnaast een gezamenlijke wasbak en spiegel geplaatst. Als afwerkingsmateriaal worden op de vloer marmertegels toegepast. De wanden worden tot halve hoogte geschilderd in een warme grijstint, ook de deuren en deurkozijnen worden in deze tint geschilderd, waardoor een rustig beeld ontstaat.

Keuken/ Bodekamer - ruimte 1.07 (zie tekening: TO.N.KE.01)

Er worden een nieuwe keukens geplaatst, waarvoor een globale indeling is getekend, de gebruiker zal in het vervolg traject met de keukenleverancier moeten afstemmen welke keukenapparatuur gewenst is en welke reeds aanwezige apparatuur kan worden herplaatst. In deze ruimte worden ook de brandmeld-, beveiligings- en oproep installaties geplaatst. Als afwerkingsmaterialen worden op de vloer marmer tegels en op de wanden stucwerk toegepast.

Overige ruimtes

In de overige ruimtes wordt de bestaande vloer, wand en plafond afwerking hersteld waar nodig of vervangen door nieuwe afwerking. Zie demarcatietekeningen: TO.N.DC.06 en TO.N.DC.07 en de kleur en materialenstaat.

HappelCornelisseVerhoeven.

Visualisatie van de nieuwe burgerzaal

HappelCornelisseVerhoeven.

Tweede verdieping

Flexibele werkruimte – ruimte 2.10, 2.11, 2.12

Er worden nieuwe lichte scheidingswanden geplaatst om een extra werkkamer te creëren en om de grote van de kamers gelijkwaardig aan elkaar te maken. De wanden worden zo geplaatst dat deze goed aansluiten op het balkenplafond. De huidige scheidingswanden die worden gedemonteerd hebben een indifferente monumentale waarde. (zie: bouwhistorisch onderzoek – waardenkaarten)

Wachtruimte – ruimte 2.08

Er wordt een nieuwe lichte scheidingswand geplaatst waardoor een afsluitbare wachtruimte voor de burgemeesterskamer ontstaat.

Toiletten en keukens – ruimte 2.04; 2.26

Zie eerste verdieping

HappelCornelisseVerhoeven.

Derde verdieping

Foyer en Lobby – ruimte 3.01 en 3.14 (zie kamertekening: TO.N.KT.03.2)

De Foyer en lobby flankeren de raadzaal. Het hoofdtrappenhuis en de liften komen uit in de lobby. Aan de lobby zijn garderobe, sanitair en pantry/ keuken gekoppeld. Ook bevinden zich hier de toegangen naar verschillende bergingen en technische ruimtes. Het vluchttrappenhuis sluit aan op de foyer.

Getoogde plafonds optimaliseren de beschikbare hoogte onder de hanenbalken. De verschillende deuren volgen een vaste ritmiek en zijn spiegel symmetrisch in de ruimte gepositioneerd. De eikenhouten plint wordt doorgezet in de omlijsting van de deuren, samen met de houten vloer sluit dit aan op de materialisatie van de raadzaal. De wanden zijn gestuct, het getoogde plafond is akoestisch en wordt voorzien van een witte render. Speciaal ontworpen 'plafonnieres' verlichten de ruimtes. De ventilatieroosters zijn op intelligente manier verwerkt in de rand van het armatuur.

Raadzaal – ruimte 3.11 (zie kamertekening: TO.N.KT.03.1 en fragment TO.N.FR.03.1)

De inpassing van de raadzaal op zolder heeft heel wat hersenen doen kraken. De ambitie om zoveel mogelijk spanten te behouden, maakte het er niet gemakkelijker op. Uit nader onderzoek bleek de bij het VO gepresenteerde omloop met nissen niet haalbaar. Bij de inpassing van de raadzaal werkten immers diverse belangen op elkaar in. Verdiepingshoogte, brandveiligheidsaspecten, constructieve inpassing, zichtbaarheid, gebruik en logistiek zijn in het voorliggende ontwerp in een optimum samengebracht met de vastgestelde waarden.

De nieuwe zaal is maximaal opgespannen tussen de bestaande spanten. Hierdoor ontstaat een zo groot mogelijk vloeroppervlak, waardoor de ruimte diverse opstellingen kan accommoderen. Tijdens het TO is de in het DO voorgestelde opstelling door de raad vastgesteld en is er gekozen voor een vaste opstelling. De volledige opstelling is uitgetekend en gedetailleerd (zie: TO.N.VM - raadzaal).

Ruimtelijk kent de nieuwe zaal een lage periferie en centraal een dubbel hoog midden. De ruimte achter de verjonging wordt ingezet voor de luchtkanalen voor toevoer en afvoer van lucht. De wanden worden rondom voorzien van goede akoestische maatregelen).

De houten wandbekleding is een open lattenstructuur waarachter absorberend materiaal zorgt voor een goede ruimte akoestiek (zie detail: TO.DE.202). De hoger gelegen wanden worden voorzien van hedendaagse wandbespanning. Het ontwerp van de wandbespanning zal samen met een kunstenaar/ textiel ontwerper worden vormgegeven.

Om het idee van de 'Raad op zolder' kracht bij te zetten, worden de plafonds van de raadzaal volledig in hout opgetrokken. De stalen dakliggers worden bekleed met houten panelen waardoor een ritmisch cassetteplafond ontstaat. Centraal in dit cassettenplafond bevinden zich de daklichten die zorgen voor natuurlijk daglicht in de raadzaal. Het tripleglas zorgt voor een goede warmtewering, bij zonnige dagen en/ of tijdens presentaties. Kunnen de daklichten worden verduisterd met automatische screens (90% verduistering).

Op de symmetrie-as maken beglaasde taatsdeuren doorzichten mogelijk naar de bestaande dakkappen en daarmee de nieuwe interventie te koppelen aan de historie van het gebouw.

In de plafonds van de omloop en het middendeel zijn inbouwspots voorzien. Centraal in de ruimte worden daarnaast op maat gemaakte pendelarmaturen met geïntegreerde speakers geplaatst.

HappelCornelisseVerhoeven.

Visualisatie van de nieuwe raadzaal

